

Джеймс Джойс

Малкият облак

Преди осем години, изпрати приятеля си на Норт Уол и му пожела попътен вятър. Галахър замина. Бихме казали, че изведнъж усети в себе си вятъра на пътешествията, имаше добре ушит костюм от туид и безстрашен акцент. Малко имаха неговите таланти, а още по-малко не бяха разглезени от подобен успех. Умът му режеше като бръснач, беше създаден за победител. Човек беше щастлив да има приятел като него.

Малкият Чандлър, всеки обед се сещаше за Галахър, за срещите с Галахър, за поканата на Галахър и за големият град Лондон, където Галахър живееше. Викаха му Малкия, защото беше доста по-нисък от нормалното, което навеждаше на мисълта, че е палечко. Имаше малки бели ръчички, крехки черти, тих глас и рафинирани маниери. Полагаше големи грижи за хубавата си копринена коса и мустаци и дискретно ползваше парфюм на кърпичката си. Имаше перфектни нокти и красиви бели детски зъби.

Докато седеше на кралското бюро си мислеше колко много неща са се променили за някакви си осем години. Приятелят, който навремето беше окъсан бедняк, сега беше главна фигура в лондонската преса. Честичко оставяше отегчителните сметки и се вглеждаше през прозореца на офиса. Лъчите на късният есенен залез покриваха тревните площи и минувачите. Хвърляше душ от мек златен прах по изморените медицински сестри и грохналите старци по пейките. Трепкаше по фигурите на децата, които тичаха по пътеките и по всеки, който прекосяваше градините. Наблюдаваше сцените и размишляваше над живота и (както, често ставаше, когато размишляваше над живота) ставаше тъжен. Обхвана го лека меланхолия. Чувстваше се негоден да се справи с бъдещето, това му навяваше опитът и мъдростта на годините.

Спомни си редиците с поезия по шкафовете, вкъщи. Беше ги накупил в ергенските си години, а сега често вечерите сядаше в стаята зад хола, и така му се искаше да вземе някой том и да почете нещичко на съпругата си. Но после стеснителността му надделяваше и оставяше книгата на обратно. От време на време си припомняше нещо наука и това някак го утешаваше.

Когато работното му време свършеше, той забравяше бюрото и чиновническата си работа. Изплуваше изпод феодаличма на Кинг Инс, една скромна фигура и тръгваше бавно по улица Хенриета. Златният залез изчезваше, а въздухът застудяваше. Група жестоки деца населяваха улицата. Те стояха или тичаха по шосето, изпълзваха по стълбите пред портите и пищаха като мишки пред праговете. Малкият Чандлър не им обръщаше внимание. През целият път размишляваше за палача-живот

под сянката на старите аристократи, с които се перчеше Дъблин. Не го докосваха спомени от миналото, цялото му съзнание беше заето с настоящето.

Никога не е бил в Корлес, но знаеше цената на името му. Знаеше, че хората ходеха там след театър, за да ядат стриди и да пият ликьор, беше чувал, че сервитьорите знаят немски и френски. Нощем, минавайки оттам, беше виждал каретите, спрени пред вратата, богато облечени дами, под ръка с кавалерите си да влизат бързо. Носеха шумни рокли, с много бижута. Лицата им бяха напудрени и те повдигаха краищата на роклите си, за да не докоснат земята, като атлантите, почти. Минаваше, без да се обръща. Беше му навик да се разхожда бързо по улиците, дори й денем, а ако закъснееше през нощта почти притичваше. Понякога изглеждаше, като че ли се страхува от нещо. Избираше най-тъмните и безлюдни улици и докато вървеше, стъпките му отекаха в тишината и го плашеха, въображаемите фигури също, а понякога звука на висок призрачен смях.

Зави надясно по улица Капел. Игнатиус Галахър в Лондон Прес! Кой можеше да си помисли дори за това, преди 8 години. Сега, като се обърне към спомените си, се сещаше за доста знаци, които някак подсказваха големият успех на приятеля му. Хората казваха, че Игнатиус Галахър е дивак. Разбира се, тогава той ходеше с дрипльовците, пиеше и пръскаше пари.

Накрая се беше намесил в някаква тъмна афера, парична сделка, това беше едната версия, за бягството му. Никой не го смяташе за талантлив. Имаше нещо... нещо в Галахър, което те караше да злобееш. Дори, когато пропадеше, а жена му просеше пари, той пак си виреше носа. Малкият Чандлър си спомняше (гордееше се някак с този спомен), една от мислите на Галахър, притиснат отвсякъде:

„Още малко момчета и ще разберете, колко струвам!“

Ей това беше Игнатиус Галахър и проклетите да сте, нищо друго не може да направите, освен да му завидите!

Малкият Чандлър се забърза. За първи път в живота си се почувства по-голям от останалите. За първи път душата му се разбунтува срещу простотията на улица Капел. Без колебание, ако искаш да успееш, трябва да се махнеш оттук. Не можеш да постигнеш нищо в Дъблин. Застана на моста Гратан и се загледа надолу по реката към кейовете и към бедните пристанищни къщи. Изглеждаха му като шепа проститутки, продаващи се по бреговете на реката, дрехите им в прах и сажди по залез, като че ли чакаха първият клиент, кършеха ръце и грешаха.

Чудеше се дали може да напише поема за тях. Може би Галахър дори щеше да я публикува. Можеше ли да напише нещо свое? Не беше сигурен, точно какво искаше да каже, но чувстваше някак, че поезията го беше докоснала в онзи момент. Тръгна смело напред.

Всяка стъпка го приближаваше до Лондон. Беше създател на собствения си обикновен, далеч от изкуството живот. Но някъде далече в ума му се появи светлина. Все още не беше толкова стар – на 32. Беше почти съзрял. Имаше толкова много различни настроения и впечатления, които искаше да изрази. Усещаше ги в себе си. Душата му беше душа на поет. В него доминираше меланхолията, но меланхолия със следи на вяра, примирение и дори простичко щастие. Ако можеше да ѝ даде живот в книгите си, щяха да слушат! Никога нямаше да стане известен, знаеше това. Нямаше власт над тълпата, но можеше да призове малък кръг истински ценители. Критиците, щяха да разпознаят в работите му келтската школа, заради меланхоличния тон, но въпреки това щяха да го харесат. Започна да си измисля изречения и фрази, които щяха да напишат за книгата: „Мистър Чандлър има дарбата да пише прости и изтънчени стихове“, „Изпълнената с копнеж тъга е движещата сила на тези поеми“, „Келтско писмо“. Колко жалко, че няма нищо келтско в името си. Може би щеше да е по-добре да сложи името на майка си пред фамилията си: Томас Малоун Чандлър или още по-добре Т. Малоун Чандлър. Щеше да говори с Галахър за това.

Тази мисъл занимаваше мислите му така дълбоко, че той пропусна улицата си и трябваше да се връща обратно. Минавайки покрай Корлес, той се спря пред вратата нерешително, но предходната му възбуда като че ли вля смелост в душата му. Отвори вратата и влезе.

Светлините и шума го стъписаха за малко. Огледа се за него, но виждаше само червените и зелени винени чаши на бара. Изглеждаше му претъпкано с хора, почувства че го наблюдават. Огледа се наляво надясно (стараейки се да изглежда сериозен), видя че никой не се обръща към него, но там... да там, той беше достатъчно сигурен, седеше Игнатиус Галахър с гръб към вратата. Разтрепери се. Онзи му крещеше отдалеч:

– Здравей Томи, стар войне, заповядай! Какво да бъде? Какво да е за теб? А съм на уиски, по-добре да е с вода. Сода? Обикновена? Не минерална? Аз съм на същото. Разваля вкуса... Тук, гарсон, донеси ни две бутилки малцово уиски, като добро момче... Ами, колко време мина, откакто не сме се виждали? Скъпи Боже, колко стари сме станали. Виждаш ли някакви знаци от старостта по лицето ми... е, какво? Малко съм посивял и оплешивял, а?

Игнатиус Глахад си свали шапката, за да разкрие голямата си, покритата изцяло с коса, глава. Лицето му-обло, бледо и гладко избръснато. Очите му, блудкаво сини, разкриваха нездравословна бледност и светеха на ослепителната му оранжева вратовръзка. Наведе глава и с два пръста попипа тънката си коса на върха. Малкият Чандлър поклати глава в знак на отрицание. Галахър отново си сложи шапката.

– Тегли те надолу, тоя ужасен живот. Винаги забързан и припрян, търсиш разни копия, никога не ги намираш, а и вчно има нещо ново като материя. Проклети да са всичките новости и машини, поне за няколко дни! Толкова се радвам, казвам ти, толкова се радвам, че съм пак в добрата стара страна. Е, по-добре ли са нещата? Чувствам, че май е по-добре, отколкото преди, като се магнах от скъпия мръсен Дъблин. Заповядай, Томи. Вода? Само кажи кога?

Малкият Чандлър обичаше силно разреденото уиски.

– Не знаеш, кое е добро за теб, момчето ми, аз пия моето чисто.

– Пия много малко по правило. Половин чаша или по-малко и то само ако срещна някой стар приятел.

– Е, ами! – каза Игнатиус Галахър весело. – На здраве за нас, за доброто старо време и за старите приятели.

Чукнаха чаши и пиха.

– Срещнах някои от старата банда, днес. О'Хара май е тръгнал по лош път. С какво се занимава?

– С нищо! – каза Малия Чандлър. – Като кучетата е!

– Ама, Хоган си е намерил добро местенце, а?

– Да, в комисията по земята е.

– Да... Една вечер го видях в Лондон, изглеждаше доста добре... Горкия О'Хара. Алкохол, предполагам?

– И други неща! – накратко отговори Чандлър.

Игнатиус Галахър се засмя.

– Томи, – каза. – Ти май не си се променил и на атом. Същият сериозен човек си, който ми четеше лекции неделя сутрин, когато главата ми тежеше като камбана, а езикът ми беше сух. Трябва да видиш света! Бил ли си някъде другаде, поне на екскурзия?

– Ходил съм на Мъжкия остров.

Игнатиус Галахър се разсмя.

– Мъжкия остров? – каза. – Иди до Лондон или Париж. Ще ти се отрази добре.

– Бил си в Париж?

– Мисля, че да. Бях там за малко.

– Толкова красиво ли е, колкото казват?

Отпи малко от чашата си, докато Галахър я довърши.

– Красив? – каза той, спирайки се на думата. – Не, не толкова... Разбира се, красив е... Но животът е онова, което прави Париж. Ах, няма друг град като Париж, веселие, движение, възбуда...

Малкият Чандлър си допи уискито и след няколко неуспеха, най-сетне повика келнера. Поръча си същото.

– Ходих в Молен-Руж! – продължи Игнатиус, след като барманът взе чашите. – да... обиколих всичките бохемски кафенета. Голям кеф! Но не й за благочестивец като теб, Томи!

Чандлър не каза нищо, докато барманът не донесе новата поръчка, после докосна чашата на приятеля си и пи. Започваше да се чувства някак обезверен. Тонът на Галахър и отношението му не му харесаха. Имаше нещо вулгарно у него, нещо, което преди не беше забелязал. Вероятно беше вследствие на влиянието на Лондон, в съчетание с вечната надпревара и суетня в пресата. Старият чар все пак беше някъде там, под новата му обвивка. А въпреки всичко, той беше живял, беше видял свят! Малкият Чандлър го изгледа завистливо.

– Всичко в Париж е разпуснато. – каза Галахър. – Те вярват в насладата от живота, а не мислиш ли, че са прави? Ако искаш да се забавляваш, иди в Париж! И, вярвай ми, обожават ирландците. Когато им споменах, че съм от Ирландия, те бяха готови да ме схрускат, човече!

Малкият Чандлър взе 3–4 ледчета.

– Каж ми... Толкова ли са... неморални, колкото казват...

Галахър се прекръсти.

– Всяко местенце е аморално... Е, можеш да намериш и благочестивци... Иди на една от студентските забави. Ох, особено ако се появят кокотките... Предполагам, че знаеш за какво говоря?

– Чувал съм за тях.

Игнатиус Галахър си допи уискито и поклати глава.

– Ах, може да казваш, каквото си искаш... но няма други такива, като парижанките, стил, походка...

– Тогава... е неморален град. – каза Малкия Чандлър стеснително. – Имам предвид, в сравнение с Лондон или Дъблин.

– Лондон! Питай Хоган, момчето ми... Показах му малко от него... Ще ти отвори очите... казвам ти, Томи, стига си правил уискито на пунш! Пий!

– Не, наистина!

– О, хайде де, още едно няма да ти навреди толкова... Какво да е?

Същото, предполагам?

– Ами... добре!

– Франсоа, същото... Пушиш ли, Томи?

Галахър извади табакерата си. Запалиха по една и пушиха бавно в тишина, докато не им донесоха питиетата.

– Ще ти кажа, какво си мисля. – каза Галахър, замислено, всред облаци пушек, в които като че ли намираше някакво убежище. – тая дума е странна. Говоря за неморалността. Чувал съм за случаи... Какво говоря?... Познавам ги, случаи на... аморалност.

Изпуши си замислено цигарата и после с топъл разказан тон, започна да скицира картини на корупция, които се ширеха навсякъде. Накратко разказа за пороците, ширещи се в световните столици и особено в Берлин. За някои неща беше само чувал, други бе видял. Не пощади нито хората с ранг, нито с положение. Разкри много от тайните на манастирите на Континента, описа някои от най-често срещаните практики във висшето общество и завърши с историята на английската дукеса, история, която знаеше, че е вярна. Малкият Чандлър бе удивен.

– А, да! – каза Игнатиус Галахър. – да, ние сме в стария консервативен Дъблин, където никой нищо не знае за тези неща.

– Колко ли тъпо ти се струва тук, след всички онези места, които си посетил!

– О, за мен е почивка, идването тук. И въпреки всичко е древна страна, казват... Не може да не усетиш определено чувство към нея. Хоган ми каза, че си опитал вкуса на... семейния живот. Преди две години, нали?

Малкият Чандлър се изчерви и се засмя.

– Да, ожених се миналия май.

– Надявам се, че не е прекалено късно да ти честитя. Не знаех адреса ти иначе щях да го направя доста по-рано.

Протегна ръка, с Малкият Чандлър я пое.

– Ами, Томи, пожелавам ти, пожелавам ви цялото щастие в живота, скъпи приятелю, тонове пари и дано никога не умреш, освен ако не те застрелям. И това са пожелания от истински приятел, от стар приятел. Знаеш това!

– Знам! – каза Малкият Чандлър.

– А деца?

Чандлър се изчерви отново.

– Имаме едно.

– Синче или дъщеричка?

– Малко момченце.

Игнатиус го потупа по гърба, приятелски.

– Браво! Не се й съмнявам в теб, Томи!

Малкият Чандлър се засмя, погледна сконфузено чашата си и прехапа устната си.

– Надявам се, че ще прекараш поне една вечер с нас, преди да си тръгнеш. Жена ми ще ти се зарадва. Имаме музика и...

– Ужасно много ти благодаря, стари приятелю. – каза Игнатиус. – Съжалявам, че не се срещнахме по-рано. Заминавам утре вечер.

– Днес, може би...

– Съжалявам наистина, старче. Виж, аз съм тук с едно момче, умно младо момче е той, трябва да ходим на карти. Само за това...

– О, в такъв случай...

– Но кой знае? – каза Игнатиус Галахър. Другата година може пак да дойда на малка обиколка тук, колкото да разчупя леда. Зависи само от желанието!

– Много добре. – каза Малкият Чандлър. – Като дойдеш другия път, трябва да вечеряш у нас. Съгласен?

– Съгласен! Ако дойда другата година, ще е чест за мен.

– А сега да видим сметката! Хайде на още по едно.

Игнатиус Галахър извади голям златен часовник и погледна часа.

– Трябва да бъде последното. Знаеш имам среща.

– Да разбира се!

– Ми добре тогава, нека си вземем по още едно, малко уиски, моля!

Чандлър поръча. Червенината, която беше избила по лицето му преди малко, беше изчезнала от само себе си. Дреболиите го караха да се изчервява от време на време, но сега се чувстваше възбуден и топъл. Трите малки уискита го бяха ударили в главата, а силната цигара на Галахър му размъти мозъка. Самото приключение от срещата с Галахър след осем години, от това да се намери в Корлес сред толкова светлини и шум, самото слушане на историите на Галахър, неговият необуздан, скитнически, триумфален живот преобърнаха цялата му чувствителна натура. Усещаше прекалено остро контраста между неговия живот и живота на Галахър, изглеждаше му несправедливо. Галахър беше под неговото ниво по рождение и по образование. Беше сигурен, че може да направи нещо по-добро от него и още повече знаеше, че може много повече от някакъв си обикновен журналист, само ако му се даде шанс. Какво стоеше на пътя му? Собствената му боязливост. Искеше да се докаже, да затвърди мъжеството си. Виждаше отвъд отказа на Галахър.

Галахър беше просто снизходителен към него, както и към Ирландия.

Барманът донесе питиетата. Малкият Чандлър подаде едната на приятеля си и взе смело другата.

– Кой знае? – каза той. – Може пък, като се срещнем другата година, аз да пожелаая щастлив живот на Господин и Госпожа Галахър.

Галахър му намигна над чашата. Като отпи, млясна преценяващо, остави чашата си и каза:

– Не се страхувам от това, момчето ми. Походил съм доста, видял съм живот и свят и вече мога да си сложа главата в торбата, ако въобще стане.

– Някой ден и това ще се случи. – каза топло Малкият Чандлър.

Игнатиус Галахър махна вратовръзката си и отправи сините си очи към лицето му:

– Мислиш ли?

– Да, ще си сложиш главата в торбата, като всеки един, като намериш момичето. – каза Малкият Чандлър.

Леко увеличи тона си и усети, че се издава, но въпреки че лицето му се покри с червенина отстоя на погледа на приятеля си. Игнатиус Галахър го гледа няколко минути и после каза:

– Ако въобще някога се появи, мога да се обзаложа на долар с теб, че няма да се разтакавам и да се занасям по нея. Ще се ожена за пари. Тя трябва да има голяма сметка в банката, иначе да не ме чака.

Малкият Чандлър поклати глава.

– Знаеш ли как живеят истинските мъже. – каза буйно Игнатиус Галахад. – Въобще, имаш ли представа за какво става дума? Ако кажа само една думичка, утре ще имам и жена и пари в брой. Не вярваш? Е, аз го знам! Има стотици, какво казах, хиляди богати германки и еврейки, тъпкани с пари, които ще бъдат щастливи да... Изчакай малко, момчето ми. Виж, трябва да си изиграя добре картите... Когато правя нещо, то е бизнес, казвам ти! Само почакай!

Допи си уискито и се засмя високо. После погледна замислено към него и каза с по-топъл глас.

– Но аз не бързам! Мога да почакаат! Не се виждам само с една жена!

После направи жест с уста, като че ли опитва нещо и направи иронична гримаса.

– Май е вкиснало, мисля!

Малкият Чандлър седеше в стаята зад хола и държеше детето в ръцете си. Те нямаха прислужница, за да спестят малко пари. Моника, по-

малката сестра на Ан идваше да помага по час и нещо сутрин и вечер. Беше си отишла отдавна. Беше девет без четвърт. Малкият Чандлър беше закъснял за чая, а и беше забравил да донесе на Ан пакетчето кафе от Били. Разбира се, беше ядосана и му даваше кратки отговори. Каза, че можела да изкара и без чай, но трябвало малко преди да затворят магазина да ходи заради него за чай и захар. Сложи детето в ръцете му и каза:

– Не го буди!

Малката лампа с белия китайски абажур стоеше на масата и хвърляше светлина към една снимка, в рамка. Беше снимката на Ан. Малкият Чандлър гледаше към нея, спря се на малките тънки стиснати устни. Носеше светлосиня блузка, която ѝ беше подарил една събота. Струваше само 10 лири и 11 пенса, но колко много нерви му струваше. Какво преживя онзи ден, чакайки да се поизпразни магазина, там в ъгъла, опитвайки се да изглежда максимално спокоен пред всичките онези момичета, пред купчината дамски блузи, забрави да плати на магазинерката, после го извикаха на вратата и накрая, криейки избилата червенина по бузите си, излезе от магазина с пакета, като че ли беше някаква ценна вещ. Подари блузата на Ан, тя го целуна, каза, че е хубава и стилна, но когато чу цената, я захвърли на масата и каза, че си било истинска кражба да искаш толкова пари за една блуза. Първо искаше да я върне, но когато я пробва беше направо запленена от нея, особено от ръкавите, целуна го и каза, че било много мило, че мислел за нея.

– Хъм!

Погледна студено очите на снимката и те му отговориха със същата студенина. Наистина бяха прекрасни и самото лице беше прекрасно. Но той откри нещо долно в нея. Защо изглеждаше толкова бездушна и изнежена?

Хладнокръвието на очите ѝ го ядосваше. Беше му противно, нямаше чувство, нямаше възторг. Замисли се какво му беше казал Галахър за богатите еврейки. С онези тъмни ориенталски очи, пълни с чувственост, пълни с копнеж!... Как се е оженил за очите от фотографията!

Запита се на ум и после се огледа нервно из стаята. Имаше нещо низко в приятното обзавеждане, което беше купил със заеми. Ан беше избирала мебелите и те му напомняха за нея. Бяха също толкова надути! Някакво тъпо негодувание към живота се зароди в него. Нямаше ли да може да избяга от тази малка къща? Беше ли прекалено късно за него да живее като Галахър? Да отиде в Лондон? Все още имаше нещо, което си струваше! Ако можеше поне да напише книга и да я публикува, това

щеше да му отвори вратите!

Томче на Байрон лежеше пред него на масата. Отвори го замислено с лявата си ръка, дясната държеше детето и започна да чете първия стих, на който попадна.

Застинаха ветровете, тих е мрака
 Й зефира вече не броди из гората
 Аз се върнах на гроба на Маргарет
 Да разпръсна цветята по пръстта, която обичах...

Спря! Усети ритъма на стиха в стаята. Колко меланхолично! Колко тъжно! Можеше ли и той да пише така, да изрази мъката на собствената си душа в стих? Имаше толкова много неща, които искаше да опише, гледката на Гратън Бридж, например... Ако можеше да се върне пак...

Детето се събуди и започна да плаче. Затвори страницата и започна да го успокоява, да го люлее в ръцете си, но то се разрева още повече. Залюля го по-бързо и продължи да чете:

В онази тясна клетка лежи
 Тялото, което беше някога...

Безполезно! Не можеше да чете. Не можеше да направи нищо. Плачът на детето се набиваше като барабан в ушите му. Безполезно, безполезно... Беше затворник на живота. Ръцете му потрепераха от гняв и изведнъж започна да крещи в лицето на детето:

– Спри!

Спря за малко и в ужаса си пропищя. Той скочи от стола и тръгна да се разхожда нагоре-надолу из стаята, с детето на ръце, то заскимтя сърцераздиращо, пое си дъх за 3–4 секунди и избухна в плач, отново. Тънките стени на хола отекваха. Опита се да го утеши, но то се разплака конвулсивно. Погледна към сгърченото му треперещо личице и се разревожи. Преброи седем похълцвания, без почивка и сграбчи детето в прегръдките си от страх. Ами, ако умреше...

Входната врата се блъсна и младата жена влетя в стаята:

– Какво става? Какво става! – крещеше тя.

Чувайки гласа на майка си детето взе да хълца непрекъснато.

– Нищо Ан, нищо... Започна да плаче...

Хвърли покупките на вратата и взе детето от ръцете му:

– Какво си му направил?

Малкият Чандлър отговори на погледа ѝ, сърцето му се сви, като

видя омразата в очите ѝ. Започна да пелтечи:

– Нищо!... Той... той... почна да плаче... Аз не можех... не направих нищо... Какво?

Тя не му обърна внимание, прегърна детето и зашепна:

– О, мое малко момче, мой малък мъж! Страх ли те е, любов моя? Тук съм, любов!... Тук! Ламбабаун... Мъничкото ми, скъпото ми агънце... Тук съм!...

Малкият Чандлър усети сълзи от срам по бузите си, застана зад лампата. Заслуша се как плачът на детето ставаше все по-тих и по-тих, сълзи на разкаяние потекоха от очите му.

КРАЙ

© 1914 Джеймс Джойс
© 2008 Мирена Пламенова, превод от английски

James Joyce
A Little Cloud, 1914

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5484>]